ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 3 (199). Год III. Вільня, 8 студня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.

Пецярбурскіе дэлегаты прыехалі сягоньня раніцай у Брэст-Літоўск.

БРЭСТ-ЛІТОЎСК. (В.Т.Б.). 6. I. Учора ў вечары праз тэлеграф бяз дроту послана гэткая телеграма ў нямецкай мове:

У Расейскую Делегацію—на рукі прэзэса яе п. Іоффэ ў Пецярбургі.

У сваім адказе на прэдлажэньня расейскай дэлегацыі мы 25 сьнежня устанавілі вядомые прынцыпы дзеля агульнага міра. Сілу гэтых прынцыпаў мы паставілі ў залежнасць ад таго, што ўсе ваюючые дзержавы ў назначэны час павінны бязспорна іх прызнаць. З нашай згоды расейская дэлегацыя назначыла тэрмін 10 дзён, у каторые рашта ваюючых магла-бы высказацца.

Дэлегацыі цэнтральных дзержаў адзначаюць, што гэты час мінуў, і ні адна з ваюючых дзержаў не апавесьціла, што яна прылучаецца да перэгавораў.

Падпісалі:

Кюльман, Чэрнін, Попов, Нэсімі Бэй.

7 студня.

Заходні тэатр

На усходзі ад Іпра і між дарогамі на Арра і Пэрон паабедзі узняліся вострые артылерыйскіе біт-вы. Артылерыйскі і мінамётны агонь крапчэў такжэ пры Мет, на Эн, наабапал Орн і на заходнім беразі Мозэля.

ШТОКГОЛЬМ. „Новая Жизнь" с прычыны перарыва перэгавораў пішэ:

„Як вы, грамадзяне, думаеце аб аднаўленьні вайны з Нямеччынай пасьля таго, як афіцэрскі корпус зьніштожэн, фронт абернен у безладную массу і зьнішчана уся ваенная прамышленасць? Вы жадаеце новай вайны пад той час, як уся павага новага ураду яснована на жаданьні яго дайсьці дэмократычнага міру". Орган Леніна, «Правда», не нападае на Нямеччыну, а вінаваціць у затрудненьнях Украіну, Каледіна і кадэтаў.

БРЭСТ-ЛІТОЎСК. 6 I. Перэгаворы з украінскай дэлегацией адбываліся далей на заседаньні, на каторым былі дэлегацыі усіх цэнтральных дзержаў.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Государственны банк пачаў працаваць. (Да 400 старых чыноўнікоў прылучаны 650 новых.

Агледаючы скрынкі з грашмі прыватных банках знайшлі шмат золата, каторае урад конфіскуе.

ШТОКГОЛЬМ. Фінляндскі урад назначыў за свайго тутэйшага прэдстаўніка прафэсара ф. Вэнтра.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.) Урадовы імпэратар загадаў імпэрскаму канцлеру, гр. Гэртлінгу, заявіць фінляндзкай дэпутацыі, што Нямеччына прызнала незалежнасць Фінляндзіі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Урадовая „Nord. Alg. Ztg." пішэ аб расейска-нямецкіх адносінах гэтак:

«Што будзе далей — невядома. Пасьля гэтага першага недаразуменьня узнімуцца другіе. Зрабіць мір пасьля 3½ гадоў вайны прычашчы кав нельга. Зьніштожэньне будоўлі згоды было бы катастрофай толькі для Расеі, бо другая рэволюцыя не пайшла бы па дарозі першай. Нашы войскі стаяць на варце. Мы ведаем, што мы пры гэтым торгу — не слабейшые, каторые на усё прымушэны казаць: так! Гэта, а такжэ сьвядомасць нашага добрага права, дае нам роўнавагу і спакой, выжыдаючы, што зробяць расейцы».

ЛОНДОН. (Рэўтэр). Галава работніцкай партыі, Гэндэрсон, між іншым, заявіў:

«Прамова Ллёйда Джорджа у некаторай меры згодліва з апавешчонымі мэтамі і прынцыпамі работнікаў. Работнікі жадаюць поўнай волі і незалежнасьці Бельгіі, Сэрбіі, Румыніі і Чорнагоры і утварэньня крэпкай асновы дзеля разаружэньня і недапушчэньня у будучым вайны. Гэта нашы цьвёрдые жаданьня, каторые не допускаюць компромісу. Калі заявы Ллёйда Джорджа згодліва з імі, мы іх вітаем. Мы трэбуем скасаваньня мілітарызму, але не толькі у Нямеччыне, а усюды. Наагул, мы згаджаемся з большэвікамі і з Вільсонам. Ніхай нашы расейскіе таварышы будуць пераконаны, што мы стоім за гэтые прынцыпы і не дапусьцім імпэрыалізму. Калі расейскіе таварышы знойдуць аснову дзеля угоды с цэнтральнымі дзержавамі, дык ніхай яны апавесьцяць аб ей саюзные урады».

ВАШЫНГТОН. (Рэўтэр). Статс-сэкрэтар Мак-Аду, каторому прыслухаюць усе чыгункі, зрабіў умову с чатырма жалезнадарожнымі саюзамі аб перадачы усіх спорак з работнікамі угодліваму суду.

Організацыйны Камітэт дзеля сазыву Беларускай Конфэрэнцыі у Вільні апавешчае, што 25, 26 і 27 студня 1918 году у Вільні адбудзецца падгатавіцельная нарада з учасьцем прэдстаўнікаў с правінцыі, выбраных мейсцовымі жыхарамі, або атрымаўшых запрошэньне на пісьме ад Камітэту.

Нарада адбудзецца у гасподзі Беларускага Клюбу, Сь.-Юрскі пр. 22 (у падворку—партэр) і адкрыецца а 10 гадз. раніцай.

Звертацца да Організацыйнага Камітэту: Вільня Віленская 23, ад 1 да 2 гадз. у дзень, або Віленская 33 (Беларускі Камітэт пом. п. ад в.)

Камітэт.

Ллёйд Джордж проці міра.

ЛОНДОН. (Рэўтэр) 6. I. Ллёйд Джордж сказаў учора перад прэдстаўнікамі прафэсыянальных саюзаў прамову аб ваенных мэтах. Між іншым, ён сказаў:

«Мы дайшлі да найбольш крытычнага моменту у гэтай страшэннай барацьбе. Пытаньне аб ваенных мэтах я закрануў у гутарках з прэдстаўнікамі работнікаў, Асквітам, Грэйем і дэпутатамі ад колёній. Гэтак я кажу ня толькі ад імі ураду, але ад імі нацыі і усяе імперыі. Першае жаданьне, якое выстаўляе англіцкі урад і яго саюзнікі — гэта адбудова Бэльгіі і звярот страт пры зьнішчэньні яе мест і вёсак. Чародныя жаданьня: адбудова Сэрбіі, Чорнагорыі, занятых часьцей Францыі, Італіі, Румыніі і поўная эвакуацыя войск. Мы пастанавілі бароцца да канца побач с францускай дэмократыей, каб направіць крыўду, учыненую ў 1871 году, калі наша французскіе правінцыі былі адарваны ад Францыі і прылучаны да Нямеччыны. «Аб землях Расеі я цяпер ня буду казаць. Расея цяпер рыхтуецца да сэпаратных перэгавораў з агульнымі ворагамі і пакідае сваіх быўшых саюзнікаў. Я не збіраюся выгаварываць ей гэта; я толькі адзначываю факты. Ніхто, хто знае Прусію і яе мэты, ня можэ бумыць, што яны хочуць для Расеі. Занятые расейскіе землі у той ці іншай форме будуць прылучоны да прускай дзержавы, а рашта насяленьня Расеі абяданкамі і прозьбамі сперша экономічна, а пасьля і палітычна будзе аддзэлено пад панаваньне Нямеччыны.

Мы усе шкадуем, што гэта будзе. Англіцкая дэмократыя падтрымаць да канца дэмократыі Францыі, Італіі і іншых нашых саюзьнікаў. І мы будзем горды, маючы магчымасць стаяць да канца побач з новай дэмократыей Расеі. Гэтаго-ж хочэ Амэрыка, Францыя і Італія. Адпак, мы думаем, што незалежная Польшча, зложэная з усіх часьцей, які хочуць злучыцца разам, вельмі патрэбна дзеля роўнавагі Эўропы. Што датычэцца Аўстро-Вэнгрыі, дык я думаю, што пакуль народам яе, даўно дабіваючымся аўтономіі, не дадуць яе, датуль у гэтай часьці Еўропы ня можэ быць трывалага міра. Што датычэцца Турэччыны, дык пасьля нэутралізацыі Босфорa і Дарданэль мы думаем, што Арабія, Армэнія, Мэссопотамія, Сырыя і Палестына павінны атрымаць прызнаньне сваіх асаблівых нацыональных праваў. Як я ужо казаў, нельга вярнуць гэтые землі старым уладаром. Што датычэцца нямецкіх колёній, дык іх доля будзе развязана паводлуг жаданьнёў і інтэрэсаў тузэмнага насяленьня.

«Гэтак, калі нас пытаюцца, за што мы ваюем, — мы можам адказаць: за справядлівасць і трывалы мір. Каб яго дайсьці, трэба: 1) вярнуць сьвятасць умоў; 2) развязаць спорні аб земл на аснове самаазначэньня нацыональнасьцей; 3) утварэньне інтэрнацыональнай арганізацыі дзеля абмежаваньня зброеньня народаў і паменшэньня магчымасьці вайны. Дзеля усяго гэтага народы нашай імперыі гатовы да ешча вялікіе ахвяры, чым дагэтуль.

Мірные перэгаворы.

БРЭСТ-ЛІТОУСК. 3. І. Першага студня у Брэст-Літоўск прыехала мірная дэлегацыя Украінскай народнай рэспублікі, зложэная з гэткіх паўнамочнікаў: Левінскі, Ледінскі, Полозов, і Севрук. Усе чацьвёра — члены украінскай цэнтральнай рады і усерасейскага устаноўчага сайму. Дэлегаты Украіны маюць усе паўнамочча ад украінскага ураду, каб вясьці мірные перэгаворы. Дэлегаты заявілі, што, згодне с цыркулярным пісьмом украінскага ураду, Украіна ступіла цяпер на дарогу незалежных зносін з другімі дзержавамі. Калі Расея аб'явіла вайну, украінцы ня мелі свайго гасударства. Цяпер, калі урад Украіны утварыў сваю ўласную дзержаву, Украіна жадае дэмократычнага міра. Дэлегаты Украіны спадзяюцца, што ў часі мірных перэгавораў яны здалеюць ісьці поруч з расейскімі дэлегатамі.

БЭРЛІН. 3 І. Глаўная камісія Рэйхстагу адбыла новую нараду, на каторай былі імперскі канцлер і статс-сэкрэтары.

Адзін клерыкальны дэпутат сказаў прамову, жадаючы міра ня толькі з большэвікамі, але з усім расейскім народам. Прадстаўніцтва Польшчы, Літвы і Курляндзіі, якіе ўжо ёсць, — гэта законные выразіцелі волі гэтых зямель.

БЭРЛІН. Аб асобах расейскіх дэлегатаў даюць гэткіе ведамасьці.

Праф. Покровскій — рускаго роду. Гэта — стары рэволюцыонер. У часе царскага панаваньня ён ня мог атрымаць мейсца прафэсара і быў прыват - доцэнтам. Толькі пасьля марцовай рэволюціі ён быў назначэн за прафесара ў Маскве.

Каменёв раней называўся Розэнфэльд. Гэта - рэдактар „Праўды", член бюро пецярбурскай рады раб. і салд. і член пецярбурскай думы.

Еффэ — член пецярбурскай местовай думы і сэкрэтар цяперэшняга ураду.

Карахан — член пецярбурскай думы.

Павловіч — Вэльтманн — палітычны эмігрант, быўшый журналістам у Франціі.

Лапінскі — член польскай соц.-дэм. партыі, жыў у Швайцарыі і ў сярэдзіне мая прыехаў у Пецярбург.

Пані Бісэнко належыць ад 1903 году да левага крыла партыі соцыял-рэволюцыонераў.

БЭРЛІН. 4. І. На заседаньні глаўнай камісіі Рэйхстагу імперскі канцлер у сваей прамове, між іншым, сказаў:

„Расейскі урад прэдлажыў весьці далейшые перэгаворы ў якім-колечы нэутральным месьці,—напр. у Штокгольме. Не кажучы ўжо аб тым, што не пазволім расейцам загадываць нам, дзе мы павінны вясьці перэгаворы, — я павінен адзначыць, што вядзеньне перэгавораў у Штокгольме звязано з вялікімі труднасьцямі, а пад той час сносіны саліц учасьнікаў перэгавораў з Брэст - Літоўскам — вельмі выгодные. Да гэтага трэба дадаць, што інтрыгі саюзьнікаў і іх стараньне пасеяць інтрыгі між намі і Расеей знайшлібы у Штокгольме добры грунт. З гэтай прычыны я сказаў статс - сэкрэтару Кюльману адкінуць гэтае прэдлажэньне (клікі „браво"!). Тымчасам у Брэст-Літоўск прыбылі прэдстаўнікі Украіны — не як эксэрты, а як паўнамочные дэлегаты. Мы будзем вясьці перэгаворы з дэлегатамі Украіны.

„Апрыч таго с Пецярбурга нас паведамілі, што расейскі урад ня можэ прыстаць на нашы прэдлажэньня, высказаные ў 1 і 2 пунктах. У іх гаворыцца аб ачыстцы занятых намі зямель і аб народным галасаваньні. У расейскіх газэтах нас вінаваціць, што мы незаконным спосабам хочэмо выкруціцца ад вашай абецанкі у справе самаазначэньня нацыональнасьцей. Я павінен адкінуць гэтые абвіненьня. Мы ня можэм адмовіцца ад пунктаў 1 і 2. Мы можэм спакойна ждаць развязкі гэтага недаразуменьня. Мы апіраемся на нашу сілу, на нашу адкрытую думку і на нашэ добрае права". (ажыўлёнае «браво!»).

БРЭСТ-ЛІТОЎСК. 4. І. Галава расейскай дэлегацыі прыслаў тэлеграму галовам дэлегацый цэнтральных дзержаў с прэдлажэньнем вясьці далейшые перэгаворы ў нэутральнай заграніцы.

Дэлегаты цэнтральных дзержаў адкінулі гэтае прэдлажэньне, напамінаючы умову прадоўжыць перэгаворы 5 студня у Брэст-Літоўску».

БЭРЛІН. 4. І. С Пецярбурга прыйшла гэткая тэлеграма:

Паном прэзэсам дэлегацый чатырох цэнтральных дзержаў.

Перанос перэгавораў у нэутральную заграніцу адпаведае рэзультатам перэгавораў. С прычыны таго, што вашы дэлегацыі прыбылі у старое мейсцо, наша дэлегацыя разам с камісарам дзеля заграічных спраў выедзе заўтра у Брэст Літоўск, маючы поўную веру, што угода аб перэнясеньні перэгавораў на нэутральны грунт не спаткае перашкод.

Расейская дэлегацыя.

Тымчасам у Брэст-Літоўску перэгаворы з дэлегатамі Украіны развіваюцца.

Вільня, 8 студня 1918 г.

Увесь дзевяцімільённы беларускі народ, хоць і раздзелены ваенным фронтам, аднадушна і ясна высказаў сваю волю жыць незалежным дзержаўным жыцьцём і падаў востры пратэст проці захватных апэтытаў Польшчы на Беларускіе землі. Гэткі-ж голас падало ўсё літоўскае грамадзянства. Нават часць тутэйшых палякоў—социалісты і дэмократы—далучыліся да жаданьня незалежнасьці Беларусі і Літвы.

Але для Польшчы, каторая стаўляе толькі першые крокі на дарозі да незалежнага быту, гэтага мала. Ей мала і таго, што ўвесь сьвет засудзіў палітыку дзержаў, каторые галяцца на землі чужых народаў. Польшча не кінула думкі паняволіць наш Край і далей усе свае сілы напружае дзеля гэтага.

Польшча вядзе цэлую палітычную інтрыгу проці нас у Бэрліне і Вене. Як апавешчае «Berl. Tagbl.», у Бэрлін прыехаў галава польскага міністэрства, Кухажэвскі, а ў яго сьвіце—начальнік палітычнага дэпартаменту, польскі граф Ростворовскі, каторы і высказаў супрацоўніку газэты польскіе пляны.

Польшча жадае, каб яе „усходняя граніца пайшла-бы болей-меней па лініі акопаў, хаця і за імі ёсць округі с перэважываючым польскім насяленьнем,—напр. округ Мінскі". Літвіном прызнаецца права на самаазначэньне, „хаця Польшча была злучэна з Літвой цэлые сталецьця". Віленшчыну так сама палякі хочуць далучыць да Польшчы. Аб усей гэтай справе польскі урад прывёз у Бэрлін „абшырны навукова-статыстычны матэр'ял".

Які гэта «навукова-статыстычны» матэр'ял—мы ведаем: усіх беларусаў палякі проста аб'яўляюць за «польскае насяленьне»—зусім так сама, як некалі царскіе чыноўнікі аб'яўлялі за «ісконі-русскій народ». Даволі адзначыць, што граф Ростворовскі ні словам не успамянуў, што на ўсім абшары ад Польшчы да лініі фронту жывуць густой массай беларусы, не ўспамянуў аб іх правох, хаця «ласкава» прызнае правы літвіноў. А заява яго, бытцым у Міншчыне, дзе число палякоў ня больш за $2^1/_2\%$, «перэважывые польскае насяленьне», паказвае, на якім бязстыдным фальшу апірае польскі урад свае дамаганьня аддачы нашага народу ў польскую няволю.

Мы з усей сілы пратэстуем проці гэткай польскай палітыкі. Даволі перэцярпеў беларускі народ пад польскай і маскоўскай паншчынай, даволі старога здзеку і няволі! Мы хочэмо жыць як вольные людзі, і паняволеньне Польшчай хаця бы кусочка Беларускай зямлі вызаве станоўчы і дружны наш адпор. У гэты момэнт, калі апавешчаецца права замаазначэньня для ўсіх жывых народаў, мы трэбуем гэтага права і для сябе: бо **мы живем, бо мы хочэм і будзем жыць!**

У Вільні і ваколіцах.

× **Беларускі тэатр.** Беларуская Драматычная Дружына, іграўшая ў гэтым сэзоне толькі на сцэне Беларускага Клюбу, ладзіць у скорым часе вялікі публічны спэктакль.

У праграме — навінкі гэтаго сэзону.

Пробы ўжо пачаліся.

× **Беларускі Календар на 1918** год выйшаў з друку і паступіў у прадажу. Цэна—20 кап. (40 фан.). Дастаць можна у Беларускай Кнігарні, Завальная 7.

× **Беларускіе адкрыткі.** Мы ўжо пісалі аб выпуску дужа цікавых адкрытак з беларускімі тыпамі, зробленых паводлуг артыстычных фотографій з натуры п. Яна Булгака.

Адкрыткі гэтые, каторые бязспорна заслужываюць агульнай увагі, маюць асаблівую гісторыю. Яны былі заказаны ешчэ перад вайной Беларускім Таварыствам мюнхенскай фірме. Калі узнялася вайна, здавалося, што ўся работа прапала. Ажно цяпер несподзеўкі заказ зусім готовы быў прыслан

Францішк Олехновіч.

Калісь

сцэнічны абразок у 2 актах.

(Глядзі „Гоман" № 2).

Гоман народу:

I. Упікай! войска ідзе!

II. Хавайся у браму! салдаты страляюць!..

III. Далоў самодзержаўе! ніхай жыве рэволюція!

IV. Людцы добрые! ратуйце!..

V. Людзі! не дратуйце! памажыце ўстаць!..

VI. Давай дарогу, калі сам ня йдзеш!.. і т. п. залежне ад помыслоў рэжысэра.

Праз вокны відаць народ, заховываючыся адпаведне да вышэй дадзеных слоў. Чуваць зык разбіванаго шкла.

Матка (са злой ироніей): — Вось маеш!.. Ідзі цяпер!.. — Што ж ты стаіш?! засунь хвіранкі! хутчэй! хутчэй!...

Адна засовывае хвіранку на адным вакне, другая — на другім.

Матка. — Зачыняй дзьверы! хутчэй!

Абодзьве бягуць да дзьвярэй. Раптам дзьверы з імпэтам атчыняюцца і ўходзяць 2 х незнаёмых, нясучы якогась мужчыну, каторага кладуць на канапі. Твару яго не відаць, бо адвернен ад публікі.

Матка. — Не нясіце! не нясіце! ня трэба! Што вы?! згубіць нас хочэце!?

I Незнаёмы. — Хочэце, каб яго коні казацкіе здраталі?

II. Незнаёмы. — Чэлавек памірае, а вы без ніякой літасьці!.. (выходзяць).

Людвіка і яе Матка стаяць трохі часу, не ведаючы што рабіць.

Людвіка (пасьля паўзы). — Трэба ж яго ратаваць.. (падыходзіць да канапы), Таварыш! што вам? вы раненые?

Юрка (памалу адварачывае галаву).

Людвіка (с крыкам кідаючыся да яго): — Юрка!!!

Юрка (цяжка дышыць, яму трудна гаварыць; прытамнее): — Дзе я?.

Людвіка. — Ты тут — у нас!

Юрка. — У нас?.. я думаў, што... (глядзіць на Людв., выцягівае руку) Людвіся!.. Ты?

Людвіка. — Я... гэта я, Юрка! Што табе? цябе ранілі?

Юрка. — Дышаць... цяжка... Здаецца... тут (паказывае на грудзі).

Матка (прыглядаецца з боку гэтай сцэне. З яе твару відаць, што вельмі нездаволена).

Людвіка (разшпіляе камізэльку і кашулю Ягора). — Ах, мама, мама! памажыце мне, я ня ведаю, што рабіць!

Юрка. — Ня трэба... нічога... пройдзе...

Матка (падыходзіць) — Цяпер німа як ні дохтара паклікаць, ні да аптэкі сходзіць... (паказываючы на вуліцу). Чуеш, што там?

Людвіка. — Аптэка блізка... я пабягу... Выйду праз браму...

Матка. — Бойся-ж Бога! якже-ж ты цяпер пойдзеш!

Людвіка. — Нічога... (выбегае на права).

Матка. — Людвіся! чэкай!.. Людвіся! (д. с.) Пабегла! Ах, што гэтая дзяўчына робіць!.. (падыходзіць да Ягора). І на што было вам туды лезьці!? Ах, людзі, людзі! (выбірае з шафы палатняные кавалкі і бярэ са стала збанак з вадой). Самі сябе не шкадуюць! губяць свае жыцьцё маладое!.. А Людвіська!? — паляцела! а там на вуліцы пекло!.. Ах, людзі, людзі!.. (вертаецца да Ягора). Пачэкайце, прыміце руку... вось так... (абмывае яму рану).

Ягор. — Хто гэта?.. Вы... пані?...

Матка. — Але... але... Ляжыце спакойна!

Ягор. — Скуль я... тутака?..

Матка. —Прынесьлі вас на нашу бя-

у Вільню, і артыстычные адкрыткі са знімкамі беларускіх тыпаў (8 адмен) ужо паступілі ў прадажу.

Адкрыткі прадаюцца: у Беларускай Кнігарні (Завальная 7), у Беларускім Аддзелі на Выстаўцы Дамоў Працы і ў чысьленых крамах дзеля прадажы адкрытак. Цэна—15 фэн. штука.

× **У Шляхоцкім Клюбе.** Як польская шляхта, каторая гуртуецца ў віленскім шляхоцкім клюбе, адносіцца да другіх нацыональнасьцей нашага краю, паказвае гэткі факт.

На апошнім заседаньні членаў Клюбу, калі узнялася гутарка аб тым, які тэба выпісаць для Клюбу газэты, адзін с членаў падаў праект, каб былі выпісаны віленскіе газэты ва ўсіх мовах, у тым ліку біларуская і прынамсі адна літоўская. На гэта шляхта цьверда запратэставала і ўсемі галасамі проці двух пастанавіла выпісаць толькі польскіе газэты.

Вось, як гэтые паны цікавяцца, што думаюць і пішуць «браты» беларусы і літвіны...

× **Курсы літоўскай мовы**, ладжэные таварыствам «Švіesa», адкрываюцца ў Вільні ў пачатку гэтага месяца.

Падробнасьці—у абвестках.

× **Увага садоўнікам.** Цяпер — самы час дзеля ачысткі дрэў ад лішніх галін.

× **Жонкам запасных.** Карты на хлеб за месяц люты выдаюцца жонкам запасных у III аддзелі у Stadthauptmanna, Домініканская 2, пакой 143, ад 8 да 12 гадз. і ад 3 да 7:

для	4	цыркулу	—	8 і 9 студня
„	6	„	—	10 „
„	7	„	—	11 „
„	8	„	—	12 і 14 „
„	1	„	—	15 „
„	5	„	—	16 „
„	3	„	—	17 „
„	2	„	—	18 „

Хто ня возьме сваіх карт у гэтые дні, можэ атрымаць іх ешчэ 19 і 21.

Карты даюць права ня толькі на хлеб, але і на бульбу.

× **Кража каня.** У каляднм вечар на Антокалі украдзен конь 5 гадоў, цёмны каштан. Усе ведамасьці прынімае крымінальная паліцыя, Домініканская 1, пакой 92.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
2—3	— 4,4°	— 10°
3—4	— 9,1°	—14,1°
4—5	— 5,6°	—14,8°
5—6	+ 1,6°	—14,5°

З усяго Краю.

КАЗЛОУКА. У начы на 28-га сьнежня у гаспадара Казлоўскага вывялі са стайні чорную трохгадовую кабылу, сьляды канакрадаў ідуць у Вільню.

ОРЛІШКІ, пад Еўем. Тут знайшлі 15 старасьвецкіх магіл са шкілетамі, каменнымі тапарамі і жалезнымі мечамі.

БЕЛЬСК. Праваслаўны сьвяшчэнік Ковалёв у другой палове сьнежня аб'ехаў Бельскі павет і правіў імшу. Сьв. Ковалёв быў між іншым, у Нова-Барысаве, Стара-Коўніне, Клешчэлях, Семятычах.

НАРЕВ. Жандары злавілі тут душагуба Пенькоўскага і здалі яго у Беласток.

БЕЛАСТОК. У начы на 31-го сьнежня на Мікалаеўскай вул. 56 укралі на 500 м. мяса.

ГРОДНЯ. Пад дзяўчынай, каторая хацела набраць вады з Нёмана, прапамаўся ценкі лёд, і яна пачала тануць. Зборшчык падаткаў, Самуіл Прахоўскі, з небаспекай для свайго жыцьця выцягнуў дзяўчыну. Яна скора паправілася.

КУЛЬБЯКІ. Сяляне Язэп і Казімір Вашкевічы не аддалі ўласьцям назначэнага падатку натурай. Калі іх за гэта аштрафавалі на 500 м., яны адмовіліся плаціць яго. Тады у іх пабралі кароў і сьвіней.

ІНДУРА. Па загаду начальніка упраўленьня Беласток Гродня Індура аб'яўляецца за горад. За першага бурмістра назначэн Клюгер. Організуецца местовы Бэйрат,

СУВАЛКІ. Тутэйшая паліція арэштавала хэўру бязлетніх зладзеяў, каторые мелі цэлы склад крадзеных рэчэй: папірос, бітых качэк і т. д.

СУВАЛКІ. Загадам с 1 студня сувальскі і аўгустоўскі паветы злучэны у адзін сувальскі павет, за начальніка каторага назначэн капітан Геркэ.

СУВАЛКІ. На Кальварыйскай вуліцы устроена фабрыка дзеля выкарыстаньня падліны. За здохлага каня і рагатую скаціну плацяць ад 10 да 12 марак залежне ад далечыні, а за авец, коз, сьвіней і целят —ад 3 да 4 м.

РЫГА. Недаўна ў Бэрліне памер выдатны артыста рыжскага тэатру, Цэзар Гальстэр, працаваўшый на рыжскай сцэне больш за 25 гадоў.

РЫГА. 25 сьнежня тутэйшы жаноцкі саюз сьвяткуе сталецьце свайго існаваньня.

МАГІЛЕУ. Магілёўская губэрнія выбрала за члена установчага сэйму Авксент'ева. Прэдстаўнікі работнікаў з Оршы выказалі Авксент'еву сваё недавер'е.

Афіцыяльны аддзел.

АДОЗВА.

Жыхары Краю!

Новы расейскі ўрад вядзе з Нямеччынай перагаворы аб міры. Ужо даўно вас уціскаюць уцёкшые з нямецкага палону расейскіе салдаты, каторые злучыліся ў хэўры з нягоднымі элемэнтамі вашага народу.

Нямецкае войска абароніць вас і вызваліць ад уціскаючых. Ня бойцеся выдаць праступнікаў! Ня бойцеся болей помсты разбойнікаў!

Кожны, хто ведае, дзе хаваюцца разбойнікі, павінен наказаць аб гэтым нямецкім салдатам і ўласьцям: яго імя ня будзе апублікавана.

С прычыны чыіх наказаў разбойнікі будуць задзержаны, той дастане нагароды 50 марак, хто сам арэштуе і здасць разбойнікаў, той дастане 100 марак.

Е. Н. О. 18.XII. 1917.

v. Bieberstein.

Generalleutnant u. Etappen-Inspekteur.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). 1. I. Рада народных камісараў, згодне са сваей пастановай аб самаазначэньні нацыональнасьцей, прэдлагае главнай спаўнцельнай камісіі ніжэйпісанае:

1) прызнаньне палітычнай незалежнасьці Фінляндскай рэспублікі;

2) у згодзі с Фінляндскім урадам утвараньне асобнай камісіі с прэдстаўнікаў абедзьвых старон дзеля разгляду спраў, вызванных адзяленьнем Фінляндзіі ад Расеі.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). С прычыны заявы прэдстаўнікаў украінскай цэнтральнай рады аб згодзі весьці перэгаворы с прэдстаўнікамі расейскага ураду, дык гэткіе перэгаворы могуцьпачацца. Расейскі урад бясспорна прызнае права ўсіх народаў на незалежную дзержаўнасць. Украінская рада павінна адрачыся ад паддзержкі Каледі і прызнаць яго палітыку шкоднай для рэволюціі. За мейсцо для перэгавораў расейскі урад прэдлагае Смаленск або Вітэбск.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). С прычыны таго, што чысло дэпутатаў у устаноўчы сэйм ешчэ невялікае, урад народных камісараў адлажыў адкрыцьце устаноўчага сэйму на 5 (18) студня с тэй умовай, што на гэты дзень збярэцца 400 дэпутатаў.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Камісар дзеля заграничных спраў апавешчае заяву, кажучы ў ей між іншым:

«Румынскіе войскі занялі некалькі вёсак у Бессарабіі і растрэлялі некалькі рэволюцыонэраў. Гэткіх ліхадзейств нельга цярпець. Мы зажадалі ад румынскага пасла кары для румынскіх афіцэраў і чыноўнікаў, вінаватых у пакушэньні на расейскую рэволюцію. Расейск урад не дапусьціць больш гвалту ня толькі над расейскімі рэволюцыонерамі, але і над румынскімі. Кожын румынскі салдат, работнік селянін знойдзе запчыту ад сваевольства рэакцыйнага румынскага бюрократызму. Уласць рады раб. і салд. не затрымаецца перад найбольш вострымі крокамі проці румынскіх загаворшчыкоў, памочнікаў Каледіна, Шчэрбачова і украінскай рады

ПЕЦЯРБУРГ. Газэта рады раб. і салд. друкуе некалькі тэлеграм расейскага пасла ў Токіо, Крупенскага, пасланых часьцю перад, часьцю пасьля расейскай рэволюціі. З гэтых тэлеграм відаць, што японскі урад цьвёрда выступаў проці спроб іншых дзержаў мешацца да ўнутрэных і заграничных спраў Кітаю і гэтае права пакідаў толькі сабе. Да расейскай рэволюціі Японія сперша адносілася прыхільна; пасьля адносіны яе змяніліся, баючыся, што Расея зробіць сапаратны мір з Нямеччынай і Аўстрыяй.

ШТОКГОЛЬМ. Эстонскае бюро апавешчае:

Расейскі урад загадаў належаўшую раней да Пецярбурскай губэрні Нарву далучыць да Эстляндзіі. Гэтак граніца нацыональнай эстон-

---

ду нейкіе з вуліцы... Вось як успакоіцца, трэба вас будзе ў бальніцу...

Я г о р. — Ня трэба... ў бальніцу... арэштуюць...

(На вуліцы робіцца спакайней).

М а т к а. — Ага!.. А што ж вы думаеце што тут у нас лежаць і хварэць будзеце? Не, панок, выбачайце, але гэтаго ня будзе! І так праз вас ужо шмат непрыемнасьці было!..

Ах, пан Ягор, пан Ягор! Шмат вы мне дрэннаго зрабілі, шмат! і за што? На што вы Людвіську збаламуцілі? на што вы ей у галаве перевярнулі? Эх, пан Ягор! вось цяпер кара Божая на вас за гэта!...

Ах, каб цяпер раптам увайшла паліція! што-бы я ім атказала? як выкруцілася? — ляжыць ранены — і німа ніякога атказу! Прапалі-б мы зусім. Што мне цяпер з вамі рабіць? што рабіць?!

Я г о р. — Я... атпачыну... ўраз... пойду...

М а т к а. — Пойдзеце, але!.. Так толькі кажэце. Якже ж пойдзеце, калі вы ні рукой, ні нагой крануць ня можеце? Эх, беда з вамі ды і толькі!...

А Люцвіську пакіньце, панок, з галавы і не намаўляйце на гэтые рэволюціі. Яна ўжо мне прызналася, што вас не любіла і ня любіць і што вы задурылі ей галаву сваімі гутаркамі...

Эх, праўда!.. што я тут яму кажу, калі ён непрытомны! Тут дохтар патрэбны, а не мае словы!... А што з гэтай Людвіськай?! каб, барані Бог, не здарылося якое нешчасьце!...

Я г о р. — Дайце... піць..

М а т к а. — Што? піць хочэце? Пачэкайце, ўраз вам прынясу сьвежай вады!.. (ідзе на лева).

Ю р к а (цяжка падымаецца). — Ня трэба... ім... перэшкаджаць... Хай сабе... жывуць... як раней... Ніхай... дзе шапка... Ня буду перэшкаджаць.. (хочэ ісьці да дзьвярэй і валіцца каля парога).

Л ю д в і к а (ўбегае). — Ідзе дохтар, Юрка!.. Юр... Што гэта?! Юрачка! (падбегае да яго і падымае яго галаву). Што с табой, кажы, Юрачка, Юрка!.. (пабачыўшы праўду крычыць) Ах! не жыве!.. памёр!.. без мяне!.. Божэ! што мне рабіць?! Забілі зьверы, майго Юрачку!. помста разбойнікам! (падымае з яго грудзей змочэную у крыві хустачку).

Вось мой штандар! ён ўвесь у крыві! Помста за пралітую кроў!.. (ў далі чуваць сьпеў: «Чырвоны штандар»).

Цсс!.. Юрка! Чуеш? „Чырвоны штандар!“ Наш „Чырвоны штандар“! Пяюць! Ідуць... Помсту нясуць за работніцкую кроў!.. (пачынае рытмічна дэклямаваць ў тахт сьпеванаго за сцэнай марша).

Гэй, далей! гэй, далей! чутно кліч:
Штандар наш пераверне троны!
Ен увесь у крыві,
А волі родзіць зны.
А яго коляр ёсць чырвоны,
Бо ён ў работніцкай крыві,
Бо ўвесь ён змочен ў крыві!

Юрка! гдзе твой браўнінг? (шукае у яго кішэнях і знаходзіць рэвольвер у кішэні курткі). Вось!.. Юрачка! (цалуе яго) Іду ужо! Помста тыранам, Юрачка!.. Помста тыранам!.. (выбегае праз сярэдзіну).

Калі яна атчыняне дзьверы ад вуліцы, ўходзіць Матка і крычыць).

М а т к а. — Людвіся! стой! чэкай! што ты робіш!? (Хочэ бежаць за ёй, але раптам за сцэнай чуваць выстрэл, пасьля трэск ружэйнай кананады.

М а т к а (с крыкам закрывае сабе вочы рукамі). — Ах, Людвіся!!!

К у р т ы н а.

КАНЕЦ.

ская тэрыторыя перэйшла на усходні бераг ракі Наровы.

Патрыархат у Расеі

«Germania» пішэ:

Пад час унутрэнага развалу гасударства і пасьля утраты магутнай паддзержкі сьвецкай уласьці, з якой заўсёды карыстала расейская Цэрква, у Маскве адбыўся усерасейскі царкоўны сабор. Між яго пастановамі найвялікшую вагу мае бязспорна аднаўленьне патрыархату, скасаванага гвалтам Пятром Вялікім. Асабліва стаяў за гэта астраханскі ўладыка Мітрафан, даводзячы патрэбы у праваслаўнай Цэркві і ахвоты народу бачыць найвышэйшую духоўную уласьць у асобе выдатнай адзінкі. Супроць патрыархату выступіў праф. Кудрявцэв, ды паддзержывалі яго лібэральные прафэсары Духоўнай Акадэміі, старонікі больш сьвецкаго духу у Цэрцві. Асабліва энэргічна выступаў праф. Эрэмміляреві, аўтор вядомай стацьці «Уваскрэсаючая Візанція» у «Кіеўск. Мысьлі». Гэтак у расейскай царкоўнай мысьлі выступіла навука Толстога. Адпак, с прычыны скасаваньня новым расейскім урадам становішча обэрпракурора Сьв. Сыноду, перавагай галасоў, пададзеных за патрыархат, было блізка аднаглушна пастаноўлено уматаваць сабор да выбару патрыарха, каторы павінен быць першым памеж роўных яму біскупаў, мае вясьці усе царкоўные справы і даваць справаздачу сабору. Пасьля прыступілі да выбараў. У цэркві Спасіцеля у Маскве спаміж трох кандыдатаў выбран за патрыарха маскоўскі мітрапаліт Ціхон. 21 лістапада ён заняў свой пасад. Патрыарх будзе жыць у Маскве. — Гэта — вялікі крок уперод у жыцьці праваслаўнай Цэрквы.

З усяго сьвету.

ПАРЫЖ. „Temps" пішэ:

Францускі урад прызнаў незалежнасць Фінляндзкай рэспублікі.

ШТОКГОЛЬМ. Шведзкі кароль, згодне с пастановай міністэрства с 4 студня, прызнаў Фінляндзію за незалежную дзержаву.

БЭРЛІН. Дэпутаціі сыоністаў памочнік статс-сэкрэтара дзела заграпічных спраў сказаў:

«Мы з радасьцю вітаем думку турэцкага ураду даць мейсцовае самаупраўленьне Палестыне у межах турэцкіх законаў».

БЭРЛІН. Члены эгіпецкай нацыональнай партыі у Бэрліне паслалі у Брэст-Літоўск заяву, жадаючы вызваленьня Агіпту на аснове самаазначэньня нацыональнасьцей.

ПАРЫЖ. «Humanité» пішэ: Соцыялісты падалі у парлямэнт сваё жаданьне, каб Францыя прылучылася да расейска-нямецкіх перэгавораў. Пад жаданьнем гэтым падпісаліся 115 дэпутатаў.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Рабочая партыя на партыйным з'ездзі будзе разглядаць гэткую праграму: новы грамадзкі лад павінен быць заснован на коопэрацыі і раздзелі пры роўнай для усіх волі; абмежаваньня асоб, народаў або колоній адкідаюцца; мытные падаткі у якой-будзь форме ня могуць быць прызнаны, а замест іх павінен быць устаноўлен падатак с капіталу.

ШТОКГОЛЬМ (В.Т.Б.). Брандінг с прычыны хваробы прасіў аб адстаўку. На яго мейсцо назначэн соцыяліст Торсэн.

МАДРЫД. Кароль выдаў дэкрэт аб роспуску парлямэнту. Новые выбары назначэны на 17 лютага, адкрыцьце новага парлямэнту — на 11 марца.

БЭРЛІН. У асьведомленых кругах аповешчаюць, што Рэйхстаг будзе созван толькі у пачатку лютага.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкія аповешчэньня:

4. I. Заходні тэатр:

Блізка на усенькім фронці — вострые артылерыйскіе бітвы. У стычках на усходзі ад Іпра і на поўначы ад Лябасса, ды на паўдзенным усходзі ад Мэвр і у Шампані узяты палонные і кулемёты.

Ад 1 студня нашы ворагі утрацілі 23 самалёты і 2 прывязные лятучые шары.

5. I. Заходні тэатр:

На фронці у Фляндрыі, на усходзі ад Іпру, між Скарп і Сомм, у ваколіцах Авокур і С. Міель — вострые артылерыйскіе бітвы. На усходзі ад Білікур у часі разведкі узята у палон вялікае число англічан.

6. I. Заходні тэатр:

Францускіе наступленьня у Шампані адкінуты штыкамі. Пры Жівэнкур, Авокур і Бэзонво узята многа палонных і некольк кулемётаў.

4 і 5 студня у бітвах на паветры збіта 15 варожых самалётаў і 4 прывязные лятучые шары.

Італьянскі тэатр.

Наабапол Брэнты, у ваколіцах Томба і Монтэлло — артылерыйскіе бітвы.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЖЭНЕВА. Францускіе мінімалісты (меньшэвікі) выставілі першы раз жаданьне зара пачаць мірные перэговоры і далучыцца да перэгавораў у Брэст Літоўску.

Пад націскам грамадзянства францускі урад, здаецца, пазволіць соцыялісту Тома паехаць у Пецярбург, каб завязаць там зносіны з большэвікамі.

ЛОНДОН. Францускі міністэр-прэзыдэнт Клемансо пішэ у «Daily Mail»:

«Мы ніколі не паложым аружжа. Да гэтага прымушае нас памяць аб нашых пагібшых ваяках. Наша палажэньне — лепшае, чым калі-колечы».

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Прэзыдэнт Вільсон паслаў Лл. Джорджу тэлеграму, у каторай між іншым гаворыць:

«Ад імі майго народу я ешча раз пацьвярджаю, што Злучаные Штаты прадцягіваюць сваю руку і акажуць усялякую помач, каб дайсьці пачэснага і трываляга міра».

ЛОНДОН. Дэпутат Годж заявіў у Ніжняй Палаці, што за мінулый год англічане утрацілі 850.000 душ, а ад пачатку вайны — больш за 2 мільёны, у тым ліку 750.000 забітых.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Ад 20 лістапада да 2 студня толькі на полі бітвы пры Камбрэ англічане утрацілі 227 афіцэраў і 9.600 салдатаў палоннымі. Здабыты 172 гарматы, 724 кулемёты і 19 мінамётаў. Апрыч таго узяты назад 32 нямецкіе гарматы, утрачаные пры першых удачах англічан. З 300 панцырных самаходаў, пушчаных у ход, англічане утрацілі 107, у тым ліку 75 за нямецкімі лініямі, а 32 лежаць разбітые між нямецкім і англіцкім фронтам. Гэтак англічане утрацілі больш за чацьвёртую часць усіх панцырных самаходаў, быўшых у англіцкай арміі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У каналі Сьв. Юр'я і Брыстольскім каналі нямецкіе падводные лодкі ізноў затапілі 7 параходаў і 1 парусьнік, разам 24,000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б). У усходняй часьці каналу Ляманш нямецкіе падводные лодкі ізноў затапілі 21.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нямецкіе падводные лодкі ізноў затапілі у каналі Ляманш 32.000 тонн.

Друкавана у друкарні М. Кухты. [illegible] Рэдактар Язэп Салавей